

SODELOVANJE SLOVENIJE V MEDNARODNIH REŠEVALNIH INTERVENCIJAH LETA 2016

SLOVENIA'S PARTICIPATION IN INTERNATIONAL RESCUE OPERATIONS IN 2016

Milena Dobnik Jeraj

mag., Ministrstvo za obrambo, Uprava RS za zaščito in reševanje, Vojkova 61, Ljubljana, milena.dobnik.jeraj@urszr.si

Borut Horvat

Ministrstvo za obrambo, Uprava RS za zaščito in reševanje, Vojkova 61, Ljubljana, borut.horvat@urszr.si

Lucija Jereb

mag., Ministrstvo za obrambo, Uprava RS za zaščito in reševanje, Vojkova 61, Ljubljana, lucija.jereb@urszr.si

Povzetek

Slovenija je v letu 2016 dejavno sodelovala pri zagotavljanju mednarodne reševalne pomoči ob večjih naravnih in drugih nesrečah v tujini. Sodelovala je v štirih mednarodnih reševalnih intervencijah mehanizma civilne zaščite Evropske unije in v tem okviru napolnila v prizadete države materialno pomoč in tri strokovnjake. Na dvostranski ravni je eni državi zagotovila pomoč z enoto za zaščito, reševanje in pomoč. Usmeritev za prihodnje obdobje je nadaljevati razvoj zmogljivosti za nadaljnje uspešno sodelovanje v mednarodnih reševalnih intervencijah.

Abstract

In 2016, Slovenia actively participated in the provision of international rescue assistance in large-scale natural and other disasters abroad. It took part in four international rescue operations within the Union Civil Protection Mechanism, sending both, the in-kind assistance and three experts to the affected countries. At a bilateral level, Slovenia rendered assistance to one country. In the future, Slovenia will continue to promote the development of capabilities for effective participation in international rescue operations.

Zagotavljanja mednarodne reševalne pomoči Slovenije

Slovenija sodeluje v mednarodnih reševalnih intervencijah oziroma pri zagotavljanju pomoči drugim državam ob naravnih in drugih nesrečah na podlagi načela solidarnosti in prostovoljnega dajanja pomoči v okviru svojih zmogljivosti ter skladno z mednarodnimi smernicami. Pomoč se daje na zaprosilo prizadete države, upoštevajo se potrebe in posebnosti prizadete države, spoštujejo se humanitarna načela, ključna sta takojšnje ukrepanje in učinkovitost pomoči.

Zagotavljanje reševalne pomoči drugim državam lahko poteka na dvostranski ravni ali prek mednarodnih mehanizmov za usklajevanje pomoči. Za Slovenijo kot članico Evropske unije je osrednji mehanizem civilne zaščite EU¹, pomoč se lahko daje tudi prek Natovega Evroatlantskega

centra za usklajevanje pomoči ob nesrečah, na globalni ravni pa imajo splošno usklajevalno vlogo Združeni narodi prek Urada za usklajevanje humanitarnih zadev (UN-OCHA – Office for Coordination of Humanitarian Affairs).²

Slovenija sodeluje v mednarodnih reševalnih intervencijah ob večjih nesrečah v tujini vse od osamosvojitve, s članstvom v EU in mednarodnih organizacijah ter ob vse večjem razvoju mednarodnih usklajevalnih mehanizmov pa so se te aktivnosti še okrepile. V zadnjem obdobju so naravne nesreče, zlasti vremensko pogojene, vse pogostejše, prav tako se pojavljajo različne druge situacije, ki zahtevajo mednarodno sodelovanje in pomoč. V preteklem obdobju (1999–2016) je Slovenija zagotovila reševalno pomoč ob večjih naravnih in drugih nesrečah v 41 primerih.

Področje zagotavljanja mednarodne pomoči Slovenije ob naravnih in drugih nesrečah v tujini je urejeno v Zakonu o varstvu pred naravnimi in drugimi nesre-

¹ V pravnih aktih se uporablja termin mehanizem Unije na področju civilne zaščite, medtem ko je v splošni rabi termin mehanizem civilne zaščite Evropske unije ali skrajšano mehanizem civilne zaščite EU.

² Več glej v Dobnik Jeraj, Milena, 2009. Mednarodne reševalne operacije in prispevek Slovenije. Ujma, 15, 249–256.

čami³, ki daje temeljno pravno podlago za napotitev sil za zaščito, reševanje in pomoč v mednarodne reševalne intervencije. Strateške usmeritve za razvoj zmogljivosti in sodelovanje v mednarodnih reševalnih intervencijah oziroma operacijah so zajete v Resoluciji o nacionalnem programu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami 2016–2022⁴ ter Strategiji sodelovanja Republike Slovenije v mednarodnih operacijah in misijah⁵, kratkoročne usmeritve pa v vsakoletnih usmeritvah za načrtovanje sodelovanja v mednarodnih operacijah in misijah Ministrstva za obrambo. O zagotavljanju pomoči v posameznem primeru ob zaprosilu druge države za pomoč odloča Vlada Republike Slovenije na predlog poveljnika Civilne zaščite RS ali ministra za obrambo.

Mednarodne intervencije mehanizma civilne zaščite EU v 2016

Mehanizem civilne zaščite EU je osrednji usklajevalni mehanizem ob naravnih in drugih nesrečah na območju Evropske unije⁶. Za sodelovanje na področju civilne zaščite v Evropski uniji velja načelo subsidiarnosti, po katerem je varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami v nacionalni pristojnosti, Evropska unija pa nacionalne ukrepe podpira in dopolnjuje v vseh fazah obvladovanja naravnih in drugih nesreč: pri preventivi, pripravljenosti in odzivu. Ob večjih nesrečah, ki presežejo zmogljivosti posameznih držav, je vloga EU usklajevanje skupnih operacij in mednarodne pomoči držav članic prizadeti državi bodisi znotraj ali zunaj EU. V mehanizmu sodeluje 28 držav članic EU, države Evropskega gospodarskega prostora (Islandija in Norveška) ter Črna gora, Makedonija, Srbija in Turčija.

Za zagotavljanje hitrega in učinkovitega odziva so v mehanizmu civilne zaščite EU:

- **Center za usklajevanje nujnega odziva** (ERCC – *Emergency Response Coordination Centre*) je osrednja točka (deluje 24/7) za izmenjavo informacij med državami, sodelujočimi v mehanizmu, prek določenih nacionalnih kontaktnih točk (v Sloveniji je to Center za obveščanje Republike Slovenije v okviru Uprave RS za zaščito in reševanje). ERCC deluje kot komunikacijsko vozlišče med državami, ki zagotavljajo pomoč, in prizadeto državo ter poslanimi strokovnjaki na terenu. ERCC izvaja funkcije monitoringa in informiranja, torej spremlja situacijo po vsem svetu, pripravlja dnevna poročila in druga informativna gradiva.

- **Skupni komunikacijski in informacijski sistem** (CECIS – *Common Emergency Communication and Information System*) je spletna aplikacija, ki omogoča pregled zmogljivosti držav, ki jih lahko ponudijo ob večjih nesrečah. Zagotavlja celotno platformo za pošiljanje in sprejemanje obvestil in zaprosil o nesreči ter spremljanje razvoja odziva na nesrečo v prizadeti državi. V podatkovno zbirko CECIS države prijavijo svoje zmogljivosti, ob vsakokratni prošnji za pomoč pa se odzovejo glede na trenutno razpoložljive zmogljivosti. Leta 2013 je bil na podlagi nove zakonodaje ustanovljen tudi nabor predhodno odrejenih zmogljivosti (angl. *voluntary pool*), v katerega lahko države zavezujoče uvrstijo svoje sile.
- **Zmogljivosti: sistem modulov civilne zaščite:** moduli so vnaprej predpisane specializirane operativne organizacijske strukture, ki so organizirane po vrstah naravnih in drugih nesreč (npr. za potrese, poplave, požare v naravnem okolju ipd.) in so jih prostovoljno ustanovile ena ali več držav, sodelujočih v mehanizmu. Slovenija je prijavila modul za pomoč po potresu (MUSAR – *Medium Urban Search and Rescue*, iskanje in reševanje v urbanih okoljih) kot del državne enote za hitre reševalne intervencije, v postopku registracije v prostovoljni nabor sil je slovenska Enota za iskanje in reševanje iz jam; **strokovnjaki** za svetovanje na različnih področjih, tako v fazi preventive in pripravljenosti kot odziva; **strokovne ekipe za civilno zaščito**, ki jih Evropska komisija napoti kot podporo prizadeti državi, da bi zagotavljali skladnost in učinkovitost mednarodne pomoči, poslani prek mehanizma civilne zaščite EU.
- **Usposabljanja in vaje** za boljše sodelovanje enot in strokovnjakov iz različnih držav: izvajajo se različne vrste in stopnje tečajev, skupne vaje – štabne in praktične ter **program izmenjave strokovnjakov**; Slovenija v programu sodeluje v skladu z dodeljeno nacionalno kvoto in usposabljanja tudi izvaja.

Dopolnilna vloga evropske civilne zaščite se kaže tudi kot pomoč pri zagotavljanju in financiranju prevoza za sile in sredstva, ki jih države članice ponudijo prizadeti državi.

Mehanizem civilne zaščite EU se aktivira ob zaprosilu za pomoč ob nesreči, zaprosilu za povečano pripravljenost ali za spremljanje razmer.

V letu 2016 je bil mehanizem civilne zaščite EU aktiviran 37-krat (slika 1); od tega je bilo 26 prošenj za pomoč (največ od leta 2011), v šestih primerih je šlo za predhodno opozarjanje oziroma povečano pripravljenost, v petih pa za spremljanje razmer (slika 2).

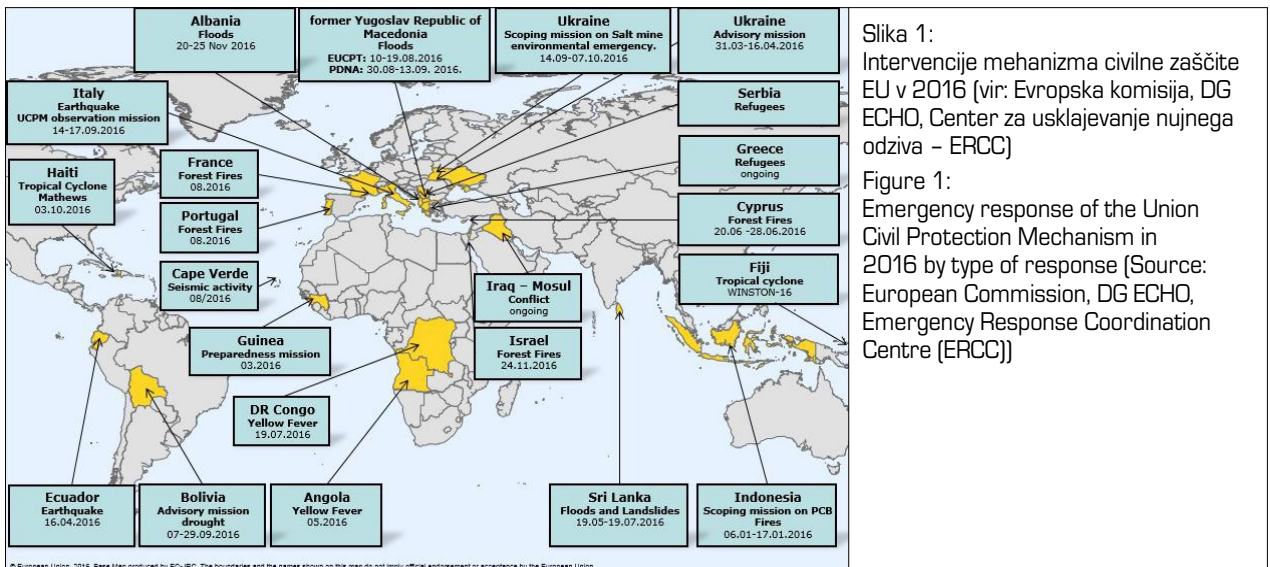
Pri tem se je 80 % aktivacij mehanizma nanašalo na naravne nesreče (poplave, gozdni požari, vremenske ujme, potresi, tropski viharji), 20 % pa na nesreče, ki jih povzroči človek (kemične ali tehnične nesreče, begunci, nemiri) (slika 3). Prek mehanizma civilne zaščite EU so države zaprosile za pomoč 26-krat: osem prošenj je bilo iz držav članic EU in drugih držav, ki sodelujejo v meha-

³ Uradni list RS, št. 51/06 – uradno prečiščeno besedilo in 97/10.

⁴ Uradni list RS, št. 75/16.

⁵ Uradni list RS, št. 19/10.

⁶ Mehanizem Unije na področju civilne zaščite je bil vzpostavljen z Odločbo Sveta 2001/792/ES in nazadnje prenovljen s Sklepom št. 1313/2013/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013.

Slika 1:
 Intervencije mehanizma civilne zaščite EU v 2016 (vir: Evropska komisija, DG ECHO, Center za usklajevanje nujnega odziva - ERCC)

Figure 1:
 Emergency response of the Union Civil Protection Mechanism in 2016 by type of response (Source: European Commission, DG ECHO, Emergency Response Coordination Centre (ERCC))

Slika 2: Intervencije mehanizma civilne zaščite EU v 2002-2016 glede na vrsto odziva (prošnja za pomoč, predhodno opozarjanje, spremljanje razmer). (vir: Evropska komisija, DG ECHO, Center za usklajevanje nujnega odziva - ERCC)

Figure 2: Union Civil Protection Mechanism interventions in the 2002-2016 period by type of activation (request for assistance, pre-alert, monitoring) (Source: European Commission, DG ECHO, Emergency Response Coordination Centre (ERCC))

nizmu, 18 prošelj pa iz tretjih držav. Kot je razvidno (slika 4), narašča število intervencij v tretjih državah. V skupno 18 reševalnih operacijah je sodelovalo 19 modulov držav članic EU, 86 strokovnjakov in 16 strokovnjakov iz Evropske komisije.

Mednarodna pomoč Slovenije v letu 2016

V letu 2016 je Slovenija dejavno sodelovala v mehanizmu civilne zaščite EU kot glavnem instrumentu za usklaje-

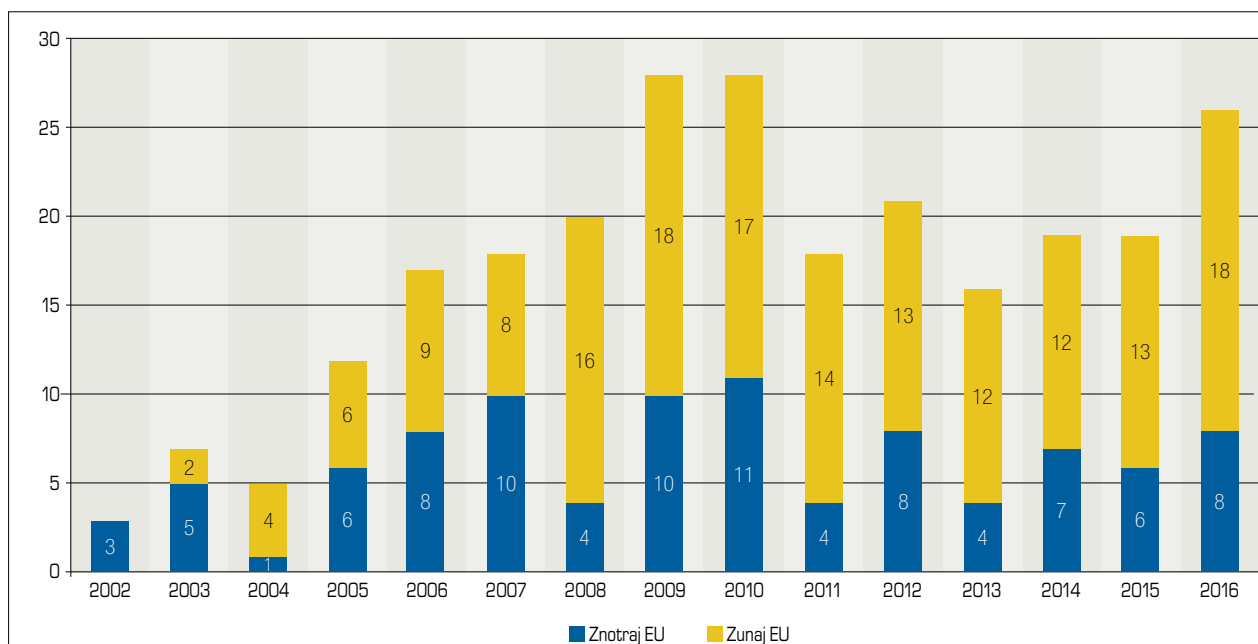
vanje mednarodnih reševalnih intervencij in pomoči držav članic EU ter drugih sodelujočih držav ob večjih naravnih in drugih nesrečah znotraj in zunaj EU. Center za obveščanje Republike Slovenije (CORS) pri Upravi Republike Slovenije za zaščito in reševanje (URSZR) je slovenska točka za stike s Centrom za usklajevanje nujnega odziva Evropske komisije (ERCC) in je vključen v skupni informacijsko-komunikacijski sistem CECIS, po katerem prejema obvestila in prošnje za pomoč ob naravnih in drugih nesrečah po svetu.

Slovenija je v letu 2016 sodelovala v štirih mednarodnih reševalnih intervencijah mehanizma civilne zaščite EU

in v tem okviru napotila v prizadete države materialno pomoč in tri strokovnjake. Na dvostranski ravni je zagotovila pomoč z reševalno enoto eni državi.

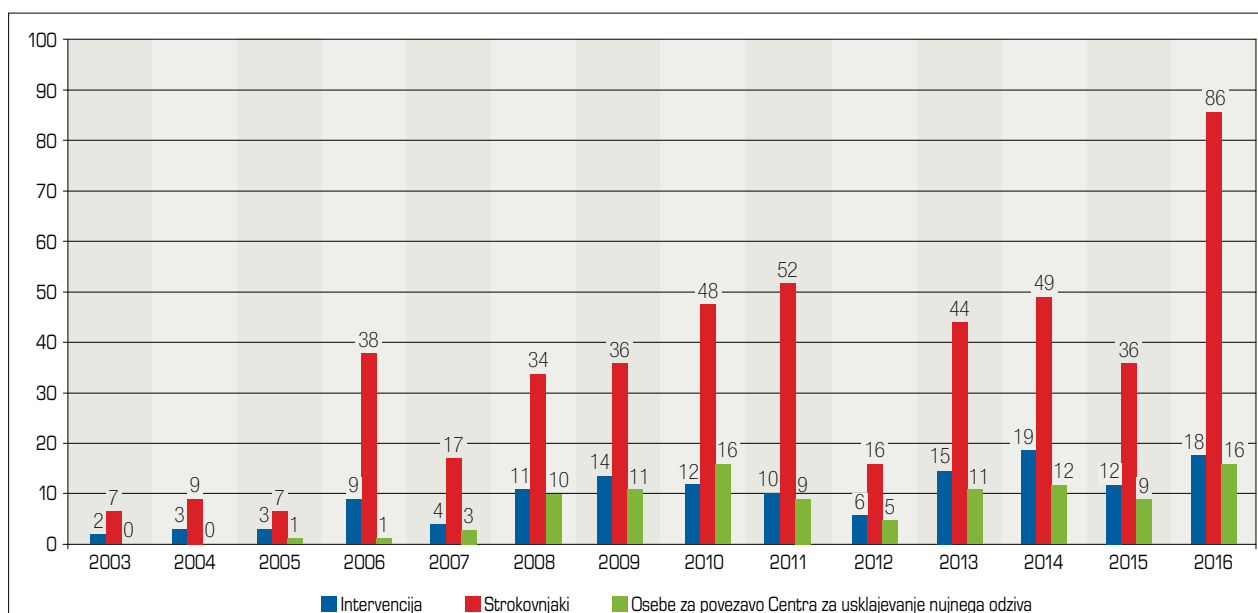
Na zaprosilo Makedonije ob poplavih avgusta 2016 se je Slovenija odzvala z napotitvijo strokovnjaka za pomoč pri oceni stanja in koordinaciji sprejemanja mednarodne pomoči, ki je deloval v večnacionalni strokovni ekipi civilne zaščite EU. Na zaprosilo Albanije, ki so jo novembra 2016

prizadele obsežne poplave, se je Slovenija odzvala s pomočjo v obliki petih črpalak in napotitvijo strokovnjakinje, ki je v štiričlanski strokovni ekipi civilne zaščite EU opravljala naloge koordinacije mednarodne pomoči in podpore prizadeti državi. Na povabilo italijanske civilne zaščite prek mehanizma civilne zaščite EU po potresu avgusta 2016 je Uprava RS za zaščito in reševanje v Italijo napotila strokovnjaka za ocenjevanje poškodovanosti stavb po potresu, ki je deloval v opazovalni večnacionalni strokovni ekipi EU. Na

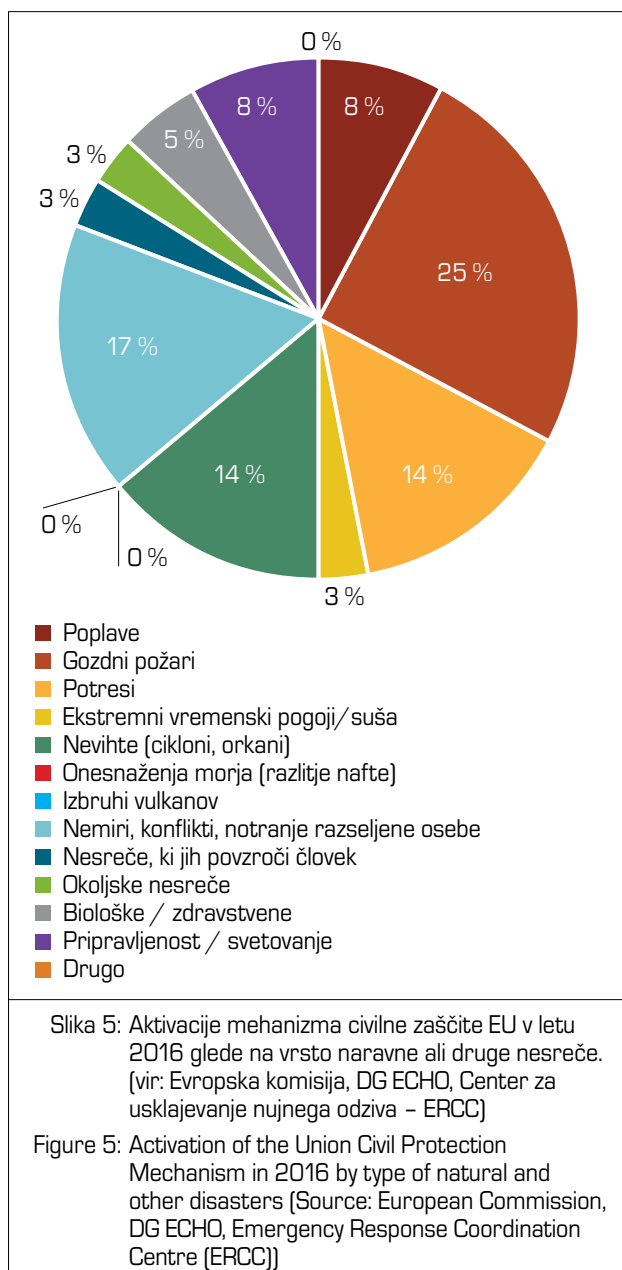
Slika 3: Intervencije mehanizma civilne zaščite EU v 2002–2016 (zunanje ali notranje prošnje za pomoč).
 (vir: Evropska komisija, DG ECHO, Center za usklajevanje nujnega odziva – ERCC)

Figure 3: Union Civil Protection Mechanism interventions in the 2002-2016 period (external and internal requests for assistance) [Source: European Commission, DG ECHO, Emergency Response Coordination Centre (ERCC)]

Slika 4: Intervencije mehanizma civilne zaščite EU v 2002–2016 glede na odziv (reševalne enote, strokovnjaki, osebe za povezavo). (vir: Evropska komisija, DG ECHO, Center za usklajevanje nujnega odziva – ERCC)

Figure 4: Union Civil Protection Mechanism interventions in the 2002-2016 period by response (rescue units, experts, liaison officers) [Source: European Commission, DG ECHO, Emergency Response Coordination Centre (ERCC)]

zaposlilo Grčije za pomoč pri oskrbi beguncev se je Slovenija pridružila številnim državam, ki so zagotovile pomoč, in aprila 2016 poslala materialno pomoč v obliki postelj, odej, šotorov in druge opreme, tudi za oskrbo ranljivih skupin.

Avgusta 2016 se je na organiziranem tekmovanju na reki Drini v Bosni in Hercegovini pri skoku v vodo ponesrečil slovenski skakalec. Bosna in Hercegovina je na podlagi dvostranskega sporazuma o sodelovanju pri varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami zaprosila za pomoč pri iskanju pogrešanega. Slovenija je pomoč zagotovila z napotitvijo Enot Civilne zaščite za iskanje in reševanje na vodi in iz vode.

Strokovna ekipa civilne zaščite EU

V nadaljevanju se osredotočamo na mednarodni reševalni intervenciji v Makedoniji in Albaniji, kjer je Slovenija

sodelovala s strokovnjakoma v strokovni ekipi civilne zaščite EU. Napotitev strokovne ekipe je dejavnost Evropske komisije, s katero želi doseči skladnost pri dostavljanju pomoči. Komisija lahko izbere, imenuje in pošlje na teren strokovno ekipo, ki jo sestavljajo strokovnjaki iz držav članic, za podporo in lažje stike z ERCC se lahko ekipi pridružijo tudi strokovnjaki Komisije in drugih služb Unije. Zaradi boljšega sodelovanja in lažje priprave skupnih ocen se lahko v ekipo vključijo tudi strokovnjaki Urada za usklajevanje humanitarnih dejavnosti Združenih narodov ali druge mednarodne organizacije.

Strokovnjake za ekipo izbere Evropska komisija. Izбира med strokovnjaki, ki jih v za to določenem roku predhodno ponudijo države. Pri izboru imajo prednost strokovnjaki, ki:

- so opravili potrebna usposabljanja v okviru mehanizma civilne zaščite EU,
- imajo predhodne izkušnje iz napotitev v okviru mehanizma civilne zaščite EU ali širše z mednarodno pomočjo,
- imajo druga ustrezna znanja, ki so zahtevana za določeno napotitev, vključno z znanjem jezika in poznavanjem prizadete države, tako da ima ekipa kot celota potrebne spretnosti in znanja v posamezni situaciji.

Dodatni neformalni kriterij za izbor je tudi vidik, ali so države, ki predlagajo strokovnjaka, ponudile materialno pomoč. Evropska komisija upošteva pri izboru tudi nujnost prenosa znanja od strokovnjakov, ki imajo za seboj že številne napotitve, k manj izkušenim strokovnjakom. V Sloveniji predlaga strokovnjaka Uprava RS za zaščito in reševanje.

Pomoč Makedoniji

6. avgusta 2016 je močno neurje z obilnimi padavinami prizadelo Skopje in severovzhodni del Makedonije. Po podatkih makedonskih oblasti je neurje terjalo 22 smrtnih žrtev, več kot 70 ljudi je bilo poškodovanih, čez 1000 ljudi pa je moralo zapustiti domove. Visoka voda je zalila številne kleti in pritličja ter poškodovala stanovanjske in poslovne stavbe. Poškodovanih je bilo tudi več sto hiš in avtomobilov ter veliko cest. Najhuje so bila prizadeta severovzhodna predmestja Skopja in obvoznica okoli Skopja, s katere so nenadne poplave odplaknile vozila na bližnja polja. Neurje je pustošilo tudi v Tetovu in letoviškem mestu Ohrid, kjer pa na objektih ni bilo večje gnotne škode. Makedonska vlada je razglasila 15-dnevno krizno stanje v Skopju in Tetovu. Istočasno je aktivirala vse razpoložljive reševalne enote zaščite, reševanja in pomoči, ki so jim pomagale enote makedonske vojske in policije. Za črpanje vode so oblasti namenile več kot tisoč črpal, prva naloga prizadetim pa je bilo črpanje vode iz hiš in čiščenja blata, da bi preprečili širjenje nalezljivih bolezni.

Slike 6, 7 in 8: Razdejanje po poplavih v Makedoniji avgusta 2016. (foto: arhiv URSZR)

Figures 6, 7 and 8: Devastation after the floods in Macedonia in August 2016 (Photo: ACPDR Archive)

Makedonija je zaradi pomanjkanja materialnih sredstev za učinkovit in pravočasen odziv že 7. avgusta 2017 zaprosila za pomoč sosednje države na dvostranski ravni. Srbija in Bolgarija sta prvi poslali enoto za reševanje iz voda in enoto za prečrpavanje vode. 8. avgusta 2016 je Makedonija prek mehanizma civilne zaščite EU zaprosila za pomoč, tudi za napotitev strokovne ekipe za koordinacijo mednarodne pomoči ter za oceno stanja in posledic, za kar so potrebovali gradbene inženirje s področja vodarstva.

V skladu s sprejetimi postopki se strokovna ekipa za civilno zaščito sestavi izmed strokovnjakov, ki jih predlagajo države, sodelujoče v mehanizmu civilne zaščite EU. Slovenija, ki z Makedonijo na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami že vrsto let tesno sodeluje na dvostranski in regionalni ravni ter pri evropskih projektih, se je na prošnjo odzvala z imenovanjem slovenskega strokovnjaka, ki je bil izbran in vključen v

Slika 9: Strokovna ekipa civilne zaščite EU na terenu z generalnim direktorjem makedonske civilne zaščite. (foto: arhiv URSZR)

Figure 9: EU civil protection expert team in the field with the Director-General of the Macedonian Civil Protection (Photo: ACPDR Archive)

šestčlansko strokovno ekipo EU. Ekipa je imela v Makedoniji naloge, da:

- pomaga pri sprejemanju in koordinaciji mednarodne materialne pomoči,
- oceni situacijo na področju preskrbe z vodo v urbanih okoljih,
- oceni situacijo poškodovanosti kanalizacijskega sistema in sistema protipoplavnih kanalov,
- predloži kratkoročna priporočila za izboljšanje odziva na nesrečo,
- oceni potrebe za nadaljnjo mednarodno pomoč,
- pripravi poročilo o stanju na področju vodovodnega in kanalizacijskega sistema,
- sodeluje pri pripravi kratkoročnih in dolgoročnih priporočil za izboljšanje odpornosti vodovodnega ter kanalizacijskega sistema proti nesrečam.

Strokovnjaki iz Nizozemske, Švedske, Nemčije, Belgije in Slovenije so bili v Makedonijo napoteni za osem dni, in sicer od 10. do 18. avgusta. Ekipo je vodil strokovnjak iz Nizozemske, ki je koordiniral delo ekipe in komuniciral z mediji ter drugimi deležniki, vključenimi v odpravljanje posledic nesreče, kot so državni organi, policija, vojska, mednarodne organizacije in nevladne organizacije. Preostali člani ekipe so glede na svoje strokovno znanje in izkušnje opravljali naloge, ki jim jih je predhodno dodelil Center za usklajevanje nujnega odziva Evropske komisije. Strokovnjak iz Slovenije je opravljal naloge koordinacije pomoči in ocene stanja ter bil desna roka vodje ekipe tako zaradi znanja jezika kot tudi predhodnega poznavanja razmer, organiziranosti in osebnosti v makedonski civilni zaščiti, s čimer je bistveno prispeval k uspešni izvedbi nalog strokovne ekipe.

Ekipa je naloge opravljala s terenskim ogledi prizadetih območij, pogovori z osebami, prizadetimi v nesreči, in pogovori z vodilnimi predstavniki reševalnih služb, ki so sodelovali pri zagotavljanju pomoči ob nesreči. Pomemben vir informacij so bili tudi razgovori s predstavniki državnih služb, odgovornih za vodovodno in

kanalizacijsko omrežje, ter predstavniki podjetij, ki te sisteme upravljajo in vzdržujejo. Natančno je bila pregledana tudi celotna zakonodaja s področja vodarstva v Makedoniji. Med 10. in 16. avgustom so člani ekipe EU za civilno zaščito opravili 34 ogledov prizadetega območja v okolici Skopja in vaseh Stajkovski, Chento ter Kreševo. Opravljen je bil tudi strokovni ogled jezcu v bližini jezera Smilkovci.

Strokovnjaki, ki so sodelovali v strokovni ekipi za civilno zaščito EU v Makedoniji, so v 14 dneh po koncu misije pripravili poročilo, v katerem so kot ključna področja za izboljšanje odpornosti vodovodnega in kanalizacijskega sistema proti nesrečam poudarili zlasti:

- vzpostavitev organizacijske povezanosti med organi načrtovanja in upravljanja vodovodnega ter kanalizacijskega sistema,
- zagotovitev stabilnega financiranja vzdrževalnih služb na lokalni in državni ravni,
- vzpostavitev zanesljivih nadzornih sistemov za učinkovito delovanje vodovodnega in kanalizacijskega sistema,
- uskladitev zakonodaje na področju lastništva in izkoriščanja vodnih virov,
- zagotovitev hitrega in zanesljivega prenosa podatkov o stanju ob večjih nesrečah.

Pomoč Albaniji

Močno deževje, ki je prizadelo Albanijo 8. novembra 2016 in doseglo vrhunec 12. novembra 2017, je povzročilo poplavljanje rek Vjosa, Drini, Tirana, Erzeni in zajetij hidroelektrarn Shkopet in Ulza. Prizadeta so bila območja naselij Gjirokastra, Fier, Vlore in Tirane ter druga območja vzdolž zahodnega dela države. Albanske oblasti so iz poplavljenih območij na varno premestile več kot 250 družin. Poplavljenih je bilo 5500 hektarjev kmetijskih površin, 1200 stanovanjskih hiš, 150 gospodarskih objektov, 300 vozil, porušeni je bilo 40 manjših mostov in tri vodne pregrade, sprožilo se je pet večjih plazov, neprevoznih je bilo 1000 km cest, dve osebi pa sta v poplavah izgubili življenje. Skupno so poplave prizadele 50 odstotkov države. V odziv na poplave so bile vključene vse razpoložljive albanske sile za zaščito, reševanje in pomoč, njihov odziv pa je bil, glede na njihove kadrovske in finančne omejitve, dober.

Na podlagi ocene stanja in zaradi pomanjkanja materialne opreme za prečrpavanje vode in odpravo posledic poplav so albanske oblasti 12. novembra 2016 prek mehanizma civilne zaščite EU zaprosile za mednarodno pomoč v materialu, in sicer za vodne črpalke manjših in srednjih zmogljivosti, motorne žage in hidravlične klešče. Ob ponovnem pregledu potreb so albanske oblasti 15. novembra 2016 zaprosile tudi za napotitev strokovne ekipe EU za civilno zaščito za pomoč pri sprejemanju mednarodne pomoči in pripravi priporočil, povezanih z aktiviranjem mehanizma civilne zaščite EU v prihodnje.

Sliki 10 in 11: Predaja materialne pomoči albanskim oblastem in operativnim enotam.
(foto: arhiv URSZR)

Figures 10 and 11: The handover of in-kind assistance to the Albanian authorities and operational units (Photo: ACPDR Archive)

Slovenija se je odločila, da Albaniji na podlagi njenega prvega zaprosila nameni pomoč v obliki petih muljnih črpalk, ki jih zagotovi iz opreme državnih enot zaščite in reševanja v Državnem logističnem centru URSZR. Na zaprosilo sta se odzvali tudi Grčija in Avstrija. Grška ponudba ni bila skladna z zaprosilom in je bila zato zavrnjena, medtem ko je Albanija pomoč iz Avstrije v obliki 15 motornih žag in 10 muljnih črpalk sprejela.

Slovenija je v Albanijo napotila tudi strokovnjakinjo, ki je delovala v okviru štiričlanske strokovne ekipe za civilno zaščito. Strokovnjaka za pomoč lokalnim oblastem pri izvedbi usposabljanj za uporabo ponujene materialne pomoči je ponudila tudi Avstrija. V strokovni ekipi je bil še častnik za povezavo iz Centra za usklajevanje nujnega odziva Evropske komisije, vodil pa jo je strokovnjak iz Velike Britanije, ki je bil izbran na podlagi dolgoletnih izkušenj iz mednarodnih reševalnih intervencij.

Štiričlanska strokovna ekipa je priprave na napotitev začela takoj po prejemu obvestila o izboru. Vnaprej je bil pripravljen načrt dela enote v Albaniji, ki je vseboval podroben načrt aktivnosti, časovnico, varnostni načrt, kontaktne sezname in tudi načrt za morebitno sodelovanje z mediji. Ekipa je bila v Albanijo napotena za obdobje od 20. do 25. novembra 2016 z nalogo zagotoviti pomoč lokalnim oblastem pri sprejemanju in koordinaciji materialne pomoči ter pomagati lokalnim oblastem pri postopkih zaprosanja za mednarodno pomoč prek mehanizma civilne zaščite EU. Odločitev za to nalogo je

Slika 12: Strokovna ekipa civilne zaščite EU s predstavniki albanskih oblasti in veleposlanico Republike Slovenije v Tirani. (foto: arhiv URSZR)

Figure 12: Union Civil Protection Mechanism expert team with representatives of Albanian authorities and the Ambassador of the Republic of Slovenia in Tirana (Photo: ACPDR Archive)

Slika 13: Predstavitve delovanja mehanizma civilne zaščite EU predstavnikom veleposlaništev v Tirani. (foto: arhiv URSZR)

Figure 13: Presentation of the Union Civil Protection Mechanism for the representatives of different embassies in Tirana (Photo: ACPDR Archive)

izhajala iz dejstva, da je Albanija v obdobju 2007–2016 zaprosila za mednarodno pomoč prek mehanizma civilne zaščite EU kar 16-krat, od tega 11-krat zaradi požarov v naravnem okolju, štirikrat zaradi poplav in enkrat zaradi ekstremnih vremenskih razmer.

Strokovna ekipa je ob prihodu v Albanijo vzpostavila stik z lokalnimi oblastmi, Generalnim direktoratom za naravne in druge nesreče Ministrstva za notranje zadeve. Ekipo so seznanili s trenutnimi razmerami in potrebami, z organizacijo direktorata in albanskimi zmogljivostmi za odziv. Poudarjena je bila potreba po krepitvi zmogljivosti na lokalni ravni, pri čemer so poročali o 23 (od skupno 61) občinah brez vsakršne organizirane službe za zaščito, reševanje in pomoč.

Prav tako je ekipa vzpostavila stik s Predstavništvom Evropske unije v Albaniji. Predstavništvo je ekipo seznanilo z zadnjimi investicijami v preventivne ukrepe pred poplavami, ki jih sofinancira Evropska unija, ekipi pa so tudi zagotovili svoje pisarne za delo, sestanke in video-

konference s Centrom za usklajevanje nujnega odziva Evropske komisije v Bruslju.

Člani ekipe so v sklopu svojih aktivnosti predstavnikom veleposlaništev Avstrije, Češke, Francije, Italije, Nemčije, Nizozemske, Poljske, Slovenije, Slovaške, Španije, Švedske in Velike Britanije predstavili delovanje mehanizma civilne zaščite EU ter primer albanskega zaprosila za mednarodno pomoč. Poudarjeno je bilo, da je pravočasna izmenjava informacij med vsemi deležniki ključna za dober odziv držav članic EU in da k temu lahko prispevajo tudi visoki predstavniki držav članic.

V nadaljevanju je strokovna ekipa pomagala lokalnim oblastem pri prevzemanju materialne pomoči, ki je v Albanijo prispela 20. novembra 2016. Prevzem pomoči je potekal ob prisotnosti namestnika ministra za notranje zadeve Albanije, veleposlanikov Slovenije in Avstrije, predstavnika evropske delegacije, albanskega generalnega direktorata za varstvo pred nesrečami, direktorja skupnosti poklicnih gasilskih enot Tirane ter okoli 60 operativnih članov albanskih enot za zaščito, reševanje in pomoč ter ob prisotnosti medijev. Po prevzemu je bilo za člane operativnih enot izvedeno usposabljanje za uporabo prejete opreme.

V zaključnem delu napotitve je strokovna ekipa civilne zaščite EU za albanske oblasti pripravila priporočila, ki jih je treba upoštevati pri zaprošanju za mednarodno pomoč:

- izobraževanje v okviru tečajev mehanizma civilne zaščite EU bistveno prispeva k učinkovitejši koordinaciji zaprošanja za mednarodno pomoč in odziva;
- pomembna je hitra izmenjava vseh razpoložljivih podatkov, pri čemer lahko postopek pospešijo predhodne neformalne izmenjave informacij po telefonu;
- interni postopki zaprošanja ali zagotavljanja mednarodne pomoči neke države morajo biti vnaprej jasno opredeljeni, dogovorjeni in vnaprej preizkušeni v vajah (npr. priprava standardnih operativnih postopkov);
- pomemben je takojšen pretok informacij med vsemi deležniki (npr. Center za usklajevanje nujnega odziva Evropske komisije, Predstavništvo Evropske unije v prizadeti državi, veleposlaništva držav, ki dajejo pomoč, regionalna predstavništva ipd.);
- pri imenovanju članov strokovne ekipe civilne zaščite EU je treba upoštevati poznavanje regije in predhodne izkušnje iz sodelovanja s prizadeto državo.

Sklepne misli

Slovenija je v letu 2016 s strokovnjakom sodelovala v dveh strokovnih ekipah civilne zaščite EU, ki sta bili napoteni na pomoč prizadetima državam v okviru mehanizma civilne zaščite EU. Interes držav za sodelovanje v strokovnih ekipah je velik, kar se ob posameznih nesrečah kaže v številnih imenovanjih strokovnjakov. Zaradi poznavanja držav Zahodnega Balkana in dobrega dvostranskega sodelovanja ter ustreznih zmogljivosti si prizadevamo,

da so ob nesrečah na tem območju v strokovno skupino izbrani tudi slovenski strokovnjaki, kar je bilo z napotitvijo v Albanijo in Makedonijo leta 2016 tudi doseženo, v analizi na ravni Evropske komisije pa je bila dodana vrednost slovenskih strokovnjakov tudi jasno prepoznana.

Uprava RS za zaščito in reševanje bo v skladu s svojimi nalogami tudi v prihodnje spremljala nevarnosti in pojavljanje naravnih in drugih nesreč v drugih državah ter morebitne potrebe po pomoči. Načrtuje tudi razvoj zmogljivosti (sil za zaščito, reševanje in pomoč ter strokovnjakov, predvsem v okviru Državne enote za hitre reševalne intervencije Civilne zaščite) za zagotavljanje reševalne pomoči, ki jo lahko Slovenija ponudi ob večjih nesrečah v tujini, njihovo ustrezno organiziranost, usposobljenost in opremljenost za napotitev v mednarodne reševalne intervencije, predvsem v okviru mehanizma civilne zaščite EU.

Od prve napotitve slovenske reševalne enote na pomoč v tujino (enota z reševalnimi psi ob dveh potresih v Turčiji leta 1999) letos mineva 18 let. V tem obdobju smo pridobili številne izkušnje in nova znanja, izboljšali organiziranost in opremljenost, na mednarodni ravni so se razvili mehanizmi za usklajevanje reševalne pomoči. Slovenija mora tudi v prihodnje slediti razvoju na tem področju in zagotavljati kadrovske, finančne in materialne pogoje, ki bodo omogočali nadaljnjo aktivno vlogo in solidarnost Slovenije z drugimi državami ob večjih naravnih in drugih nesrečah. Vrednost medsebojne pomoči smo tudi sami izkusili, ko smo zaprosili za mednarodno pomoč ob žledu in migrantski situaciji in so nam na pomoč priskočile številne države. Sodelovanje Slovenije v mednarodnih reševalnih intervencijah povečuje tudi pripravljenost in izkušnje sistema varstva pred nesrečami za učinkovitejše ukrepanje in sprejem mednarodne pomoči ob večji nesreči pri nas.

Viri in literatura

1. Dobnik Jeraj, M., 2009. Mednarodne reševalne operacije in prispevek Slovenije. *Ujma*, 15, 249–256.
2. Resolucija o nacionalnem programu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami v letih od 2016 do 2022 (ReNPVNDN16–22) (Uradni list RS, št. 75/16).
3. Strategija sodelovanja Republike Slovenije v mednarodnih operacijah in misijah (Uradni list RS, št. 19/10).
4. Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami (Uradni list RS, št. 51/06 – uradno prečiščeno besedilo in 97/10).